

Problemy ekonomiczne - obszar rozmów z dzieckiem

Hanna Micińska

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
30 czerwca 2020 r.

SGH
Szkoła Główna
Handlowa
w Warszawie

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

1

Co to są problemy ekonomiczne?

- Problem traktowany może być
  - jako sytuacja trudna, z której należy znaleźć jakieś wyjście lub
  - poważna sprawa, która wymaga przemyślenia.

Słownik języka polskiego

- Problem ekonomiczny to z kolei zjawisko, które bada ekonomia.

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

2

- „Każda gospodarka musi w taki czy inny sposób rozwiązywać **trzy fundamentalne problemy ekonomiczne**:
- **Co**, a więc jakie ilości i rodzaje dóbr i usług należy wytwarzać?
- **Jak** należy wykorzystywać zasoby gospodarcze w produkcji tych dóbr?
- **Dla kogo** mają być wytwarzane dobra, tj., jaki powinien być podział konsumpcji pomiędzy poszczególne jednostki i klasy?”

Ekonomia 1, Samuelson, Nordhause, PWN, 1995, s.74

3

„Poszczególne społeczeństwa rozwiązują te problemy na różne sposoby – opierając się na obyczaju, nawyku i instynkcie; na nakazach i scentralizowanej regulacji gospodarki; i wreszcie, w naszej gospodarce mieszanej, opierając się w znacznej mierze na **systemie cen oraz rynków**.

Ekonomia 1, Samuelson, Nordhause, PWN, 1995, s.75

4

- „ Te **trzy problemy** mają znaczenie ze względu na zasadniczy fakt życia gospodarczego:
- w wyniku **ograniczonych** zasobów, **ograniczoneści** techniki i technologii, wysokość stopy życiowej jest ograniczona.
- Dobra ekonomiczne to dobra **rzadkie**, nie zaś wolne.
- Społeczeństwo musi dokonywać **wyborów** dóbr, ponieważ nie jest możliwe **zaspokojenie** wszystkich **potrzeb** i pragnień.”

op.cit

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

5

„Na tym świecie takim, jakim on jest, już dzieci uczą się, że na pytanie **to czy tamto?** odpowiedź **to i tamto** jest niedopuszczalna.”

op.cit s.56

- Warto mieć świadomość, że dokonując **wyboru jednego, ponosimy** koszt utraconej szansy nie wybierając drugiego, nazywany krócej **kosztem alternatywnym**.
- Przez naturalne wskazywanie dzieciom konsekwencji wyboru już uczymy je, że wybór powinien być przemyślany!

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

6

Kiedy rozmawiać z dziećmi o problemach ekonomicznych?

- Wtedy, gdy pytają przede wszystkim wprost .
- Wtedy, gdy pytają nie wprost, (bo w przedszkolu, szkole, nauczyciel, kolega mówił ,że...)
- Wtedy, gdy w szkole pojawiają się tematy z pogranicza z ekonomii (np. procenty, bezrobocie, rosnące ceny, zamykanie kopalń, nowe technologie, praca, banki, giełda, itp.)
- Wtedy, gdy spędzamy czas razem w domu, zwiedzając, jadąc, chodząc zwracać uwagę na zmiany w otoczeniu, sytuacje, zachowania.

Tematy na czasie

- Zanieczyszczenie środowiska, zmiany klimatyczne (Greta Thunberg)
- Alternatywne źródła energii
- Potęga technologii informacyjnej
- Kryzys edukacji
- Koronawirus – zyski i straty

Spróbujmy: zyski i straty społeczne wywołane przez koronawirusa

- zyski – sąsiedzka opieka i pomoc, dbanie o własne zdrowie, przestrzeganie zasad, umiejętność pracy zdalnej, bliskość w rodzinie, akcje pomocy (szycie masek, fartuchów, posiłki dla służby zdrowia) ...
- straty – śmierć, powikłania po wyzdrowieniu, izolacja, wymuszona zmiana trybu życia rodziny, problemy z pracą i nauką zdalną, ograniczoność dostępu dóbr i usług, nadmierna eksploatacja pracowników służby zdrowia ...

Angażujmy dzieci do rozmowy!

- Starajmy się słuchać tak, by usłyszeć zdanie dziecka, często diametralnie inne niż nasze, zapytajmy dlaczego właśnie tak, a nie zaprzeczajmy
- Pytajmy, jakie mają pomysły na rozwiązanie problemu
- Zwracajmy uwagę na znaczenie wiedzy i doświadczenia, ale też kreatywności (współdziałanie lekarzy wirusologów na całym świecie)

Używajmy właściwych terminów!

- lokata, kredyt, pożyczka, stopa procentowa roczna, odsetki, raty kredytu, kapitalizacja, wartość pieniądza w czasie, obligacja, akcja, stopa zysku, dywidenda, przychody, dochody, koszty...
- inflacja, kryzys gospodarczy, wzrost, PKB, tempo wzrostu, stopa bezrobocia, bank centralny, emisja pieniądza, podatki, PIT, CIT, VAT, ubezpieczenia, budżet, deficyt, dług publiczny ...

Nie musimy wszystkiego wiedzieć.

- Korzystajmy wspólnie z różnych źródeł wiedzy, ale na poziomie dziecka, np. nbportal , zasoby wiedzy EUD i wiele innych stron dotyczących edukacji ekonomicznej najmłodszych.
- Grajmy w gry planszowe i gry strategiczne
- Planujmy wspólnie

Pamiętajmy:

zaniedbanie planowania = planowanie zaniedbania

**Drodzy Rodzice zwracajcie uwagę na to,
co mówicie przy dzieciach i kiedy wydaje się Wam,
że one nie słyszą.**

Problemy z pracą, brakiem pieniędzy, niepewnością zawodową, konieczność oszczędzania, ograniczenie wydatków, niemożność spłaty kredytu, wszystko to usłyszane przez dziecko może spowodować u niego brak poczucia bezpieczeństwa, lęk, strach, chęć pomocy rodzicom, niechęć do rodziców, że sobie nie radzą i ...

**Dzieci muszą czuć się kochane
i bezpieczne**

- Warto dzieciom starszym powiedzieć o zachodzących zmianach w odpowiedni dla nich sposób, zaprosić do wspólnej rozmowy, zastanowić się nad tym, co każdy z Was może zrobić, by pomóc całej rodzinie.
- Można ograniczyć koszty utrzymania, oszczędzać wodę, prąd, a także swoje ubrania
- Można wspólnie inaczej podzielić obowiązki, wprowadzić np. inny rodzaj odżywiania, sposób spędzania czasu

Krótsza kołdra

- Jeśli sprawy finansowe będziemy traktowali naturalnie, dziecko zobaczy, że pieniędzy nie zawsze jest tyle samo.
- Gdy jest ich więcej, można wydawać lub odkładać więcej, a gdy jest mniej - trzeba wydawać mniej.
- Możemy przy okazji codziennych zakupów wyjaśnić, **z jakich wydatków nie da się zrezygnować (np. czynsz, rachunki, leki), z jakich nie chcemy zrezygnować, a jakie na razie musimy ograniczyć.**

15

Budżet domowy

- Bez względu na okoliczności dobrze jest, by dzieci zdawały sobie sprawę z kosztów utrzymania, z tzw. trudnych miesięcy, z kosztów wyjazdu na wakacje, rozrywek, hobby, używania samochodu
- Nie mówmy dzieciom wszystkiego, szczególnie o przychodach, gdy te są duże, ale wyrabiamy w nich świadomość ponoszonych kosztów
- Warto razem sięgnąć do ofert różnych banków i pokazać dzieciom różnicę między lokatami a kredytami.
- Wyjaśnić oferty szybkich pożyczek, szczególnie tych pozabankowych.

16

Pieniądzom trzeba rozkazywać, a nie służyć im.

Seneka Młodszy

- Robert Kiyosaki, amerykański inwestor, biznesmen i autor poczytnych książek o sztuce motywacji, uważa, że głównym powodem obecnych kłopotów finansowych całego świata jest to, że mimo długich lat nauki **nie nabywamy w szkole wystarczającej wiedzy o pieniądzu**.
- „Uczymy się pracować za kasę, ale nie uczymy się o tym, jak tak kasa powinna pracować dla nas” – twierdzi Kiyosaki.

17

Pieniądze, które mamy, są narzędziem wolności. Pieniądze, za którymi się uganiamy, narzędziem niewoli.

Jean-Jacques Rousseau

- Pieniądze są wciąż tematem tabu, może bardziej niż seks!
- Jeśli zaś uczymy dzieci czegoś o pieniądzu, to tylko tego, jak je wydawać, a nie jak **zarabiać**.
- Dzieje się tak również dlatego, że wielu dorosłych nie jest świadomych swego życia finansowego, więc jak mają edukować w tej dziedzinie własne dzieci?

socjolog Marcin Sińciuch,
Wprost 10/2010

18

Pieniądże ma się po to, aby ich nie mieć.

Tadeusz Kotarbiński

- „Boimy się mówić o pieniądzach, bo nie chcemy być posądzeni o chciwość. My, Polacy, mamy wpojoną nadmierną skromność, konieczność bycia niezauważonym, bezinteresownym.
- Mówimy, jakie to ważne, żeby uczyć dzieci zachowań prospołecznych, czyli np. współczucia, dzielenia się z biednymi. Ale jeżeli nauczymy je tylko tego, to nie będą miały się czym dzielić.
- Dlatego równie ważne, jak pobudzanie empatii i wrażliwości dziecka jest wzmacnianie jego przedsiębiorczości.”
- "Nie żądaj ciągle ode mnie pieniędzy. Spróbuj wymyślić, jak mogłabyś je zarobić!"

psycholog dziecięcy Małgorzata Ohme

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

19

Warto pamiętać, że ...

- Jeżeli chcemy, aby dziecko było oszczędne, **nigdy nie pożyczamy od niego pieniędzy**. Może to potraktować jako przyzwolenie i za jakiś czas zechce samo pożyczyć od nas pieniądze.
- Dziecko powinno zauważyć, że **nie zalegamy z płaceniem rachunków czy innych zobowiązań finansowych**. Nauczy się wtedy systematyczności w regulowaniu zobowiązań.

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

20

Kieszonkowe – tak ...

- Kieszonkowe dawane w przemyślany sposób jest wspaniałym narzędziem uczącym dziecko jak zarządzać swoimi finansami w przyszłości.
- Zarabianie i wydawanie pieniędzy jest jedną z ważniejszych umiejętności jakich powinien uczyć rodzic już od młodych lat - „Ty też musisz wydawać tylko tyle, ile masz”.
- Można motywować dziecko do oszczędzania, mówiąc, że jeśli zbiera na przykład na połowę gry, to kolejną połowę dostanie od rodzica.
- **Kieszonkowe nie powinno być ani nagrodą, ani odbierane dziecku za karę.**

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

21

Strzeżcie się drobnych wydatków, mała dziurka bywa często przyczyną zatonięcia wielkiego statku.

Benjamin Franklin

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

22

Jak już podejmiemy decyzję, to ...

- Ważne jest, żebyśmy nie wtrącali się w to, na co nasze dzieci wydają pieniądze, nawet jeśli będziemy uważali to za bzdury!
- Dziecko będzie wtedy czuło, że może samo podejmować decyzje. Z drugiej strony, jeśli wyda wszystko na raz, poczuje na własnej skórze, jak długi jest miesiąc i w następnym być może zagospodaruje pieniądze w inny sposób.
- Dawajcie dzieciom pieniądze **w regularnych odstępach czasu**. To również nauczy je planowania i gospodarowania.

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIĘCY.PL

23

Płaca za pracę?

<https://dariuszgrupa.pl/kieszonkowe/>

24

Płaca za pracę

- Specjaliści od wychowywania dzieci radzą, żeby **płacić dzieciom za prace dodatkowe**, jak na przykład koszenie trawnika.
- **Da im to poczucie, że praca i pieniądze są ze sobą ściśle powiązane.** Dobrze, jeśli ustalicie godzinną stawkę, której będziecie się trzymać.
- **Dzieci powinny się uczyć, że w domu są obowiązki, którymi należy się dzielić i za które nikt nikomu nie płaci** (sprzątanie pokoju, czy mycie naczyń).
- Podobnie wygląda sprawa z ocenami. Jeśli będziecie dziecku płacić za dobre wyniki w nauce, przestanie uczyć się dla siebie i rozwijać swoje szczególne zainteresowania.
- **A jeśli nasze dziecko będzie miało szczególne osiągnięcia (wygrana olimpiada), warto je wtedy nagrodzić jakimś prezentem.** Mogą to też być pieniądze.

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

25

Małymi krokami w dojrzałość

- Wielką zaletą **nauki dobrego gospodarowania**, jest jej realność. Dziecko systematycznie zbierając w różny sposób drobne może dość szybko kupić sobie to, co chciało.
- Jeśli będziesz umiejętnie je zachęcać i wspierać, dość szybko się przekona, że warto być **konsekwentnym i cierpliwym**.
- Taki **roczny trening silnej woli** na pewno zaprocentuje na wycieczkach, czy wakacyjnych wyjazdach. Jest szansa, że **zainwestuje swoje pieniądze** w coś, czym będzie się bawił, co będzie czytał, składał itp.
- **Metoda „grosz do grosza” wymaga czasu i żelaznej konsekwencji.** Ale naprawdę warto poświęcić się kilka miesięcy, ponieważ **efekty będą procentować przez całe życie.**

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

26

Dzięki mądrze dawanemu kieszonkowemu dziecko zrozumie i nauczy się:

- wartości pieniądza,
- cierpliwości
- planowania wydatków
- oszczędzania
- odpowiedzialności finansowej
- sprawdzania cen
- wytrwałości w dążeniu do celu i nie uleganiu pokusom
- samodzielnego myślenia – samodzielności.

A Państwo spokojnie będziecie patrzeć na jego przyszłość!

EKONOMICZNY UNIWERSYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIWERSYTET-DZIECIECY.PL

27

**Albert Einstein powiedział:
„Najcenniejszych rzeczy w życiu
nie nabywa się za pieniądze.”
Mam nadzieję, że Państwo się
z tym zgadzacie, bo inaczej byście
nie uczestniczyli z Waszymi dziećmi
w projekcie EUD
Dziękuję bardzo za uwagę.**

Hanna Micińska

28